

ΘΕΜΑ : Διαβούλευση για την Κυκλική οικονομία

Προτάσεις ΕΕΔΣΑ

Τετάρτη, 27 Ιουνίου 2018

Η ΕΕΔΣΑ (Ελληνική Εταιρεία Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων) ιδρύθηκε το 2000 και είναι ένας επιστημονικός, Μη Κερδοσκοπικός Οργανισμός που σήμερα αριθμεί πάνω από 530 μέλη και αποτελεί εθνικό μέλος του Διεθνούς Συνδέσμου για τη ΔΣΑ (ISWA). Τα μέλη της είναι φυσικά και νομικά πρόσωπα, όπως Καθηγητές εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, στελέχη Υπουργείων και ΟΤΑ, στελέχη του ιδιωτικού τομέα, μελετητικές και κατασκευαστικές εταιρείες, βιομηχανίες, οικολογικές οργανώσεις κ.λπ..) που δραστηριοποιούνται στον τομέα της διαχείρισης αποβλήτων. Σκοπός της ΕΕΔΣΑ είναι η προώθηση της χρήσης των βέλτιστων μεθόδων, τεχνικών και τεχνολογιών διαχείρισης στερεών αποβλήτων και η διάχυση της σχετικής επιστημονικής και τεχνικής γνώσης, με στόχο την προστασία του περιβάλλοντος, τη συμβολή στη βιώσιμη ανάπτυξη και την προώθηση της κυκλικής οικονομίας.

Αναφορικά με την Εισήγηση στο ΚΥ.Σ.ΟΙ.Π. για την Κυκλική Οικονομία οι προτάσεις και παρατηρήσεις της ΕΕΔΣΑ είναι οι εξής:

Όπως είναι γνωστό, η Κυκλική Οικονομία (Κ.Ο), ως νέο οικονομικό μοντέλο ανάπτυξης, βρίσκεται στο επίκεντρο των επιλογών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), στο πλαίσιο τόσο της βιομηχανικής όσο και της περιβαλλοντικής πολιτικής της, στην κατεύθυνση αφενός της μείωσης της εξάρτησης της ευρωπαϊκής οικονομίας από πρώτες ύλες, ιδίως τρίτων χωρών και αφετέρου της οικο-αποδοτικής διαχείρισης των πόρων .

Στο πλαίσιο αυτό, η εφαρμογή της Κ.Ο ενισχύει τη βιώσιμη ανάπτυξη, την ανταγωνιστικότητα, την απασχόληση, καθώς και τη βέλτιστη χρήση ενέργειας και φυσικών πόρων. Επιφέρει σημαντικότερα οφέλη στο περιβάλλον, όπως η μείωση της παραγωγής

αποβλήτων και εκπομπών αερίων θερμοκηπίου και βελτιώνει σημαντικά το περιβαλλοντικό αποτύπωμα.

Είναι σημαντικό το ότι στην Ελλάδα επιχειρείται προσαρμογή στα νέα δεδομένα. Στην Ελλάδα και ειδικότερα στη διαχείριση των αποβλήτων η πραγματικότητα είναι η εκτεταμένη ταφή 82% (3η χειρότερη στην ΕΕ) και η καταδίκη από το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, με τα συνακόλουθα πρόστιμα, για τους ΧΑΔΑ. Εκτιμούμε ότι για τη διαμόρφωση ενός σύγχρονου θεσμικού πλαισίου για την ανακύκλωση και τη γενικότερη αξιοποίηση των αποβλήτων στο πλαίσιο της βιώσιμης ανάπτυξης και της κυκλικής οικονομίας χρειάζονται περαιτέρω τολμηρά και άμεσα βήματα.

Η Κ.Ο πρέπει να αξιοποιηθεί και στη χώρα μας για τη μετάβαση από το παραδοσιακό γραμμικό μοντέλο παραγωγής και διάθεσης προϊόντων, σε ένα κυκλικό μοντέλο όπου τα υλικά, προκειμένου να εξοικονομηθούν φυσικοί πόροι και ενέργεια, παραμένουν στην αγορά, για όσο το δυνατό περισσότερο, μέσω επαναχρησιμοποίησης, ανακύκλωσης και άλλης αξιοποίησης, μεγιστοποιώντας την αξία τους.

Στην κατεύθυνση αυτή, θεωρούμε ότι τέσσερα είναι τα κρίσιμα ζητούμενα:

1. Η καταλυτική λειτουργία της Εθνικής Στρατηγικής για την Κυκλική Οικονομία στο πλαίσιο της συνολικής προσπάθειας για παραγωγική ανασυγκρότηση της χώρας, για να υπάρξει κατάλληλο περιβάλλον προσέλκυσης επενδύσεων και ενθάρρυνσης επιχειρηματικών πρωτοβουλιών ώστε να ενισχυθεί η απασχόληση στον τομέα και να αυξηθούν οι θέσεις εργασίας
2. Η συστηματική και συγκροτημένη πορεία της διαχείρισης αποβλήτων στη χώρα μας, στο πνεύμα της ιεραρχίας της διαχείρισης αποβλήτων, προς τον τελικό στόχο της «μηδενικής» ταφής αποβλήτων, δηλαδή την ταφή μόνο των αποβλήτων που δεν μπορούν να τύχουν άλλης αξιοποίησης. Στην κατεύθυνση αυτή έχει δρομολογηθεί, όπως είναι γνωστό, για τα Κράτη Μέλη ο στόχος για ταφή ποσοστού 10% των παραγόμενων αποβλήτων το 2035, με ενδεχόμενο μιας 5ετούς παράτασης για τα πιο καθυστερημένα κράτη – μέλη, μεταξύ των οποίων και η χώρα μας.
3. Η ενθάρρυνση και ενίσχυση της τεχνογνωσίας, της έρευνας και της καινοτομίας
4. Η διαμόρφωση και εφαρμογή κατάλληλων θεσμικών και οικονομικών εργαλείων

Ειδικότερες προτάσεις αναφορικά με το Επιχειρησιακό Σχέδιο Δράσης για την Κυκλική Οικονομία

1. ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΕΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ

Δράση 1.1

Στο πλαίσιο της ολοκλήρωσης του νομοθετικού πλαισίου διαχείρισης αποβλήτων θα πρέπει να προχωρήσει έγκαιρα η ενσωμάτωση των νέων σχετικών ευρωπαϊκών Οδηγιών (του πακέτου κυκλικής οικονομίας).

Επίσης θα πρέπει να επικαιροποιηθεί ο ΕΣΔΑ με νέα αξιόπιστα και σύγχρονα στοιχεία παραγωγής αποβλήτων και ακολούθως να τεθεί νέο χρονοδιάγραμμα μείωσης ποσοστού αποβλήτων που καταλήγουν σε ταφή.

Σχετικά, όπως είναι γνωστό, ο νέος στόχος της ΕΕ θα ανέρχεται σε 10% και ενδεχομένως θα ισχύει για την Ελλάδα μετά το 2040. Χρειάζεται οδικός χάρτης για την επίτευξή του, ο οποίος μπορεί να λειτουργήσει καταλυτικά για την κυκλική οικονομία. Θα ήταν σημαντικό αν –παρά το πρόσθετο περιθώριο που έχει δοθεί στη χώρα μας, μοναδική για κράτος μέλος της Ευρώπης των 15 παλαιών μελών- επιτευχθεί ο στόχος νωρίτερα.

Δράση 1.2.

Η ανάπτυξη Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την προώθηση των Πράσινων Δημόσιων Συμβάσεων και τη χάραξη εθνικής πολιτικής είναι καλό να περιλαμβάνει ανάλυση κύκλου ζωής προϊόντος (LCA) και περιβαλλοντικής επίδοσης προϊόντος (EPD), όπως άλλωστε προβλέπεται και στα πρότυπα ISO 14040, 14044, 14005 ΚΑΙ 14031, συμβάλλοντας με αυτόν τον τρόπο στην προώθηση της κυκλικής οικονομίας.

Δράση 1.5

Είναι αναγκαίο να ληφθεί υπόψη ότι η αποσαφήνιση της διάκρισης μεταξύ αποβλήτου και προϊόντος προϋποθέτει τον αποχαρακτηρισμό, υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις, ορισμένων αποβλήτων με βάση αποφάσεις της σχετικής επιτροπής του ΥΠΕΝ, όπως άλλωστε προβλέπεται και στο Ν.4042 (κάτι που δεν έχει ακόμη λειτουργήσει).

Δράση 1.8

Θεωρούμε πολύ σημαντική την εν λόγω δράση, καθώς η ανάπτυξη δεικτών κυκλικής οικονομίας θα έχει ως αποτέλεσμα τη δυνατότητα αξιολόγησης επιχειρηματικών δραστηριοτήτων από πλευράς εφαρμογής κυκλικής οικονομίας. Με δεδομένο τον επιστημονικό ρόλο της ΕΕΔΣΑ στο αντικείμενο, εκτιμούμε ότι μπορούμε να έχουμε συμβολή στην προσπάθεια για τη διαμόρφωση των δεικτών.

Δράση 1.10

Κατά την άποψή μας, ο οικολογικός σχεδιασμός προϊόντων, σε συνδυασμό με την προώθηση της ανάλυσης του κύκλου ζωής προϊόντος (LCA) και της περιβαλλοντικής επίδοσης προϊόντος (EPD) στις προμήθειες του Δημοσίου θα συμβάλει στη μείωση της χρήση φυσικών πόρων σε ολόκληρο τον κύκλο ζωής.

Δράση 1.11.

Στο πλαίσιο ανάπτυξης εθνικών προτύπων πιστεύουμε ότι θα μπορούσε να είναι χρήσιμη η συνεργασία της ΕΕΔΣΑ με τον ΕΛΟΤ.

Δράσεις 1.12 & 1.13

Η ενσωμάτωση της διάστασης της κυκλικής οικονομίας στην περιβαλλοντική αδειοδότηση προϋποθέτει την ανάπτυξη κριτηρίων αξιολόγησης της εφαρμογής της κυκλικής οικονομίας στις ΜΠΕ (συνδέεται με τα αναφερόμενα στη Δράση 1.8)

Δράση 1.16

Στο πλαίσιο προώθησης της χρήσης αποβλήτων ως δευτερογενή καύσιμα θα πρέπει:

- Να δοθεί προτεραιότητα στην αξιοποίηση της συν-επεξεργασίας στην εγχώρια βιομηχανία π.χ. τσιμεντοβιομηχανία πριν αποφασισθούν νέες μονάδες WtE σύμφωνα και με τις κατευθυντήριες οδηγίες της ΕΕ (εγκύκλιος σύμφωνα με τις κατευθυντήριες οδηγίες της ΕΕ) και το ευρωπαϊκό πρότυπο EN15359.
- Να εντοπιστούν τα μη ανακυκλώσιμα ρεύματα και να σχεδιαστεί η αξιοποίησή τους π.χ. ειδικές συσκευασίες οικοδομικών υλικών (ανταποδοτικότητα συστημάτων).

Επισημαίνεται ότι η προώθηση της χρήσης αποβλήτων ως δευτερογενή καύσιμα μπορεί να συμβάλει στην επίλυση του προβλήματος της διαχείρισης συσσωρευμένων πλαστικών μέσω της ανάκτησης ενέργειας στη βιομηχανία υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις για τις ποσότητες που:

- τεκμηριωμένα δεν μπορούν να οδηγηθούν προς ανακύκλωση (για τεχνικούς ή οικονομικούς λόγους)
- το περιβαλλοντικό αποτύπωμα της εξαγωγής πλαστικών σε σύγκριση με το οικολογικό αποτύπωμα της αξιοποίησής τους για ανάκτηση ενέργειας στην εγχώρια βιομηχανία είναι μεγαλύτερο εφαρμόζοντας έτσι την αρχή της εγγύτητας.

Δράση 1.20

Για τη μεγιστοποίηση και τη βελτιστοποίηση της επανάχρησης αποβλήτων έχει ιδιαίτερη σημασία ο βιομηχανικός τομέας. Στην κατεύθυνση αυτή εκτιμούμε ότι μπορεί να

λειτουργήσει καταλυτικά η διαμόρφωση και εφαρμογή ειδικού σχεδίου βιομηχανικής συμβίωσης, στο πλαίσιο του οποίου να αξιοποιηθούν:

- Η ύπαρξη Οργανωμένων υποδοχέων δραστηριοτήτων (ΟΥΔ)
- Η ύπαρξη σημαντικών (μεγάλων) άτυπων βιομηχανικών συγκεντρώσεων (ΑΒΣ), που μπορούν να αναβαθμιστούν σε επιχειρηματικά πάρκα εξυγίανσης
- Η υπό διαμόρφωση εθνική συναίνεση για τη σημασία (χωροταξικά, περιβαλλοντικά, κοινωνικά κ.λπ.) της χωροθέτησης της βιομηχανικής δραστηριότητας σε ΟΥΔ (φάνηκε στη ΓΣ του ΣΕΒ)
- Η ύπαρξη φορέων διοίκησης και διαχείρισης (ΦΔΔ) στους ΟΥΔ και κρίσιμων επιχειρήσεων – συλλογικών φορέων σε πολλές σημαντικές ΑΒΣ
- Η ύπαρξη σημαντικών μεγάλων επιχειρήσεων σε κρίσιμους κλάδους για τη βιομηχανική συμβίωση και την κυκλική οικονομία (π.χ. χαλυβουργίες, τσιμεντοβιομηχανίες)

Για το ειδικό σχέδιο βιομηχανικής συμβίωσης, μπορούν να συμβάλουν αρμόδιοι φορείς – κοινωνικοί εταίροι, όπως ΣΕΒ, ΒΙΑΝ, ΣΕΠΑΝ κ.λπ. και η ΕΕΔΣΑ να αξιοποιηθεί ως συντονιστής - επιστημονικός σύμβουλος.

ΠΕΔΙΟ 2. ΔΡΑΣΕΙΣ ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ

Δράση 2.1

Η χρηματοδότηση της κυκλικής οικονομίας, η οποία θα στηριχτεί κατά βάση στους πόρους της ιδιωτικής οικονομίας, είναι πράγματι πολύ σημαντικό ζήτημα. Η αξιοποίηση πόρων του δημόσιου τομέα (ΕΣΠΑ, Αναπτυξιακός Νόμος κ.λπ.) ή ευνοϊκών χαμηλότοκων δανείων (ΕΙΒ κ.λπ.) για χρηματοδότηση, που θα λειτουργήσει ως μόχλευση των ιδιωτικών κεφαλαίων, είναι προφανώς είναι πολύ κρίσιμη. Στο πλαίσιο αυτό είναι σημαντικό να αξιοποιηθούν κατάλληλοι δείκτες και κριτήρια (σύνδεση με τη Δράση 1.8).

Η δυνατότητα χρηματοδότησης δράσεων κυκλικής οικονομίας πρέπει να περιλαμβάνει και τη χρηματοδότηση έρευνας για την προώθηση Βέλτιστων Πρακτικών για την ανάκτηση υλικών από τα υπολείμματα της βιομηχανίας (π.χ. αξιοποίηση υπολειμμάτων Βωξίτη με ανάκτηση σπάνιων γαιών ή χρήση ως ά ύλη στη βιομηχανία)

Δράση 2.2

Στο ευρύτερο πεδίο των κυκλικών φορολογικών κινήτρων χρήσιμο είναι να συνεκτιμηθούν και τα εξής:

Η εφαρμογή του ειδικού τέλους ταφής είναι απαραίτητη για την άρση των εμποδίων στην διαχείριση και την εκτροπή από την ταφή και την προώθηση της κυκλικής οικονομίας όπως άλλωστε προβλέπεται και από το Άρθρο 43 του Ν.4042/2012. Το ειδικό τέλος ταφής είναι απαραίτητο να εφαρμοστεί τόσο στα ανεπεξέργαστα απόβλητα (κωδικούς ΕΚΑ της παρ.1 του άρθρου 43) όσο και στα προϊόντα των μονάδων επεξεργασίας τα οποία καταλήγουν σε ταφή εξαιτίας των ποιοτικών τους προδιαγραφών ενώ θα έπρεπε να

ανακυκλώνονται/αξιοποιούνται. Το τέλος αυτό μπορεί να αποτελέσει κίνητρο και στήριξη της επεξεργασίας των αποβλήτων (αυτοχρηματοδότηση) εφόσον αυτά οδηγούνται και πάλι ως χρήσιμα υλικά στην αγορά στο πλαίσιο της κυκλικής οικονομίας.

Το αποτέλεσμα των κινήτρων/αντικινήτρων πρέπει να είναι ορατό από τους πολίτες (π.χ. μείωση δημοτικών τελών, εκπτώσεις σε επιχειρήσεις του Δήμου κλπ.).

Σημαντική είναι η θεσμοθέτηση της μεθοδολογίας του “pay as you throw” κατ’ εφαρμογή της περιβαλλοντικής αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει» σε επίπεδο Δήμων, ώστε να λειτουργήσει ως κίνητρο στην εφαρμογή της κυκλικής οικονομίας.

ΠΕΔΙΟ 3. ΔΡΑΣΕΙΣ ΤΕΧΝΟΓΝΩΣΙΑΣ ΚΑΙ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

Δράση 3.1

Η ΕΕΔΣΑ με την εμπειρία των μελών της και ως μέλος της ISWA μπορεί να αποτελέσει θεσμικό επιστημονικό συνεργάτη για το Forum ανάπτυξης Κυκλικής Οικονομίας με σκοπό την ανάπτυξη συνεργατικών δράσεων μεταξύ φορέων π.χ. ΣΕΒ ΒΙΑΝ, ΣΕΠΑΝ, ΜΚΟ κ.λπ.

Δράση 3.2

Στη συγκεκριμένη δράση, πιστεύουμε ότι μπορεί να συνεισφέρει ο οδηγός κυκλικής πόλης και η βράβευση τους από την ΕΕΔΣΑ αλλά και η ανάπτυξη γλωσσαρίου επιστημονικών ορισμών κυκλικής οικονομίας.

Δράση 3.5

Στη διαμόρφωση προτάσεων και μέτρων ενίσχυσης της γνώσης μπορούν να συνεισφέρει σημαντικά η αποτύπωση καλών πρακτικών από το εξωτερικό (benchmarking) με διεθνή μελετητή.

Οι δράσεις ενημέρωσης καλό είναι να περιλαμβάνουν:

- Ειδικό Πρόγραμμα με ΥΠΕΠΘ για Εκπαίδευση μέσω Σχολείων
- Αξιοποίηση ειδικών προωθητικών προγραμμάτων ISWA κατά της ταφής, της ρύπανσης της θάλασσας από πλαστικά αλλά και τον ρόλο της 4^{ης} βιομηχανικής επανάστασης στην κυκλική οικονομία.

ΠΕΔΙΟ 4. ΔΡΑΣΕΙΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

Δράση 4.2

Χρήσιμο είναι να διενεργηθούν εκπαιδευτικές ημερίδες & workshops από την ΕΕΔΣΑ για την κατάρτιση των υπηρεσιών της κεντρικής διοίκησης και αυτοδιοίκησης

Δράση 4.3

Εκτιμούμε ότι η συμμετοχή της ΕΕΔΣΑ στο Παρατηρητήριο Κυκλικής Οικονομίας θα συνεισφέρει θετικά τόσο στην παρακολούθηση όσο και στην εναρμόνιση των δράσεων με τις ανάγκες της επιστημονικής αλλά και επιχειρηματικής κοινότητας.

Για το ΔΣ της ΕΕΔΣΑ,

Αλέξανδρος Κατσιάμπουλας

Ανδρέας Λουκάτος

Πρόεδρος της ΕΕΔΣΑ

Εντεταλμένος Αντιπρόεδρος Τομέα
Βιομηχανικής Συμβίωσης